બિસ્મિલ્લાહિર્રહમા નિર્રહીમ

કુલ્લુ નફસીન ઝાઈકતુલ મૌત. (કુઆન)

હર નફસ કો મૌત કા મઝા ચખના હોગા.

મસાઈલે મૈયત

કુઆન ઔર અહાદીસે સહીહા કી રોશની મેં

:: મુઅલ્લિફ ::

મૌલાના અકબર અલી 'અસરી'

કાલા રસૂલુલ્લાહે સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ

અલ્લા હુમ્માલા આયશા ઈલ્લા અયશુલ આખિરા (બુખારી)

નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને ફરમાયા

" અય અલ્લાહ ઝિંદગી તો સિર્ફ આખિરત કી હી હૈ " (બુખારી)

:: નાસિર ::

ISLAMIC INFO. CENTER - BHUJ

C/o. પપ્પુભાઈ, આનંદ હેર આર્ટ, ડાંડા બજાર,

ભુજ-કચ્છ. (૩૭૦ ૦૦૧) Mob.: 9879671123

કલાસિક પ્રિન્ટર્સ-ભુજ-૯૮૨૫૪ ૩૦૮૦૮

નઝમ

કુછ ઈસકી ખબર ભી હૈ તુજકો
વો સોઝ જહન્નમ કયા હોગા ?

જીસ આગકા ઈંધન ઈન્સાં હો
ઉસ આગકા આલમ કયા હોગા ?

જબ ઘુંઘરૂ ગલેકા કા બોલેગા
ઔર સાંસ કા ડોરા ટુટેગા

જબ જાન ખિંચેગી રગ રગ સે
ઉસ વકત કા આલમ કયા હોગા ?

યે જીસ્મ ગવાહી ખુદ દેગા
હર હિસ્સા જીસ્મકા બોલેગા

ખામોશ જબાં હો જાએગી
ઉસ વકત કા આલમ કયા હોગા ?

એક બાર ખતા હો જાએ અગર
સો બાર અદબસે તૌબા કર

એક અશ્ક યહાં કા બેહતર હૈ
વહાં ગીરીયો પૈહમ કયા હોગા ?

યે હાલ હૈ 'રમજી' દુનિયા કા
દુનિયા મેં કીસીકા કોઈ નહિં

ઈસ દહર કા જબ યે આલમ હૈ
તો હશ્ર કા આલમ કયા હોગા ?

ફેહરિસ્તે મઝામીન

નં.	મઝામીન	સફ્હા નં.
૧	જાંકની (સકરાત) સે લેકર રૂહ કબ્ઝ હોને તક કા બયાન	૦૩
૨	મૈયત કો ગુસલ દેને કા તરીકા	૦૭
૩	કફ્ન કા બયાન	૦૭
૪	મર્દો કા કફ્ને મસ્નુન (સુન્નત) કા બયાન	૦૯
૫	મર્દો કો કફ્નાને કા તરીકા	૧૦
૬	ઔરતો કા કફ્ને મસ્નુન (સુન્નત) કા બયાન	૧૦
૭	ઔરતો કો કફ્નાને કા તરીકા	૧૧
૮	જનાઝા ઉઠાને કા ઔર ઉસકે સાથ ચલને કા બયાન	૧૧
૯	નમાઝે જનાઝા કા બયાન	૧૩
૧૦	નમાઝે જનાઝા પઢ્હને કા તરીકા	૧૪
૧૧	નમાઝે જનાઝા કી દુઆએં	૧૬
૧૨	કબ્ર પર નમાઝે જનાઝા ઔર ગાએબાના નમાઝે જનાઝા કા બયાન	૧૭
૧૩	કબ્ર ઔર દફ્ન કા બયાન	૧૮
૧૪	એહલે મૈયત કે યહાં ખાના ભેજને કા બયાન	૨૨
૧૫	તાઝિયત (દીલાસા) દેને કા બયાન	૨૨
૧૬	કબ્રો કી ઝિયારત કા બયાન	૨૩
૧૭	કબ્રો કી ઝિયારત કે આદાબ ઔર દુઆએં	૨૪
૧૮	ઇસાલે સવાબ કા બયાન	૨૬
૧૯	તકસીમે વિરાસત	૨૯

અર્જે મુઅલ્લિફ

બિસ્મિલ્લાહિર્રહ્માનિર્રહીમ

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા સૈયદિલ મુરસલીન વઆલા આલિહી વ અસ્હાબિહી અજમઇન.

અમ્મા બાદ હર મુસલમાન મર્દ ઔર ઔરત કે લીયે ઝરૂરી હૈ કિ વહ અપને તમામ દિની-વ-દુન્યવી મુઆમલાત-વ-ઇબાદાત મેં અલ્લાહ સુબ્હાનહુ વ તઆલા ઔર ઉસકે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે અહકામાત કી પાબંદી કરે. યહ મુખ્તસરસા કિતાબચા બનામ 'મસાઇલે મૈયત' જો આપકે હાથો મેં હૈ, ઇસમેં જાંકની (સકરાત) સે લેકર ઇસાલે સવાબ ઔર તકસીમે વિરાસત તકકે તકરીબન સબ મસાઇલ અહાદીસે સહીહાસે સાબિત કરનેકી ભરપુર કોસીસ કી ગઇ હૈ. તાકી અવામ કફન ઔર દફન વગૈરહ સુન્નતે નબવી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે મુતાબિક અંજામ દે શકે.

મૈં શુક્ર ગુજાર હું અપને ઉન તમામ ભાઇયોંકા જિન્હોને ઇસ કિતાબ કો શાએઅ કરને મેં હર તરહ સે હિસ્સા લીયા હૈ.

આખિર મેં અલ્લાહ રબ્બુલ આલમિન સે દુઆગો હું કી યે કિતાબચા હમારે ઔર હમારે વાલિદૈન ઔર શાએઅ કરને વાલે તમામ મુઆવિનીન (મદદ કરને વાલે) કે લીએ સદક એ ઝારીયા સાબિત હો. આમિન....

રબ્બના તકબ્બલ મિન્ના ઇન્નક અન્તસ સમીઉલ અલીમ.

મોહતાજે દુઆ
અકબર અલી 'અસરી'
ભરૂચ (ગુજરાત)

(૧) જાંકની (સકરાત) સે લેકર રૂહ કબ્ઝ હોને તકકા બયાન

જબ કોઈ શખ્સ મરને કે કરીબ હો તો યે સુન્નત હૈ કી ઉસે કિબ્લા કી તરફ મુતવજ્જેહ કરદેં, યા'ની દાહની કરવટ પર ઈસ તરહા લિટાદેં કિ ઉસકા મૂંહ કિબ્લે કી તરફ હો જાવે. અગર કિબ્લાકી તરફ મુતવજ્જેહ કરને મેં મરીઝ કો તકલીફ હો તો ફીર જિસ હાલત મેં હો ઉસી હાલત પર છોડ દે.

ઉસકો કલિમાએ "લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ" કી તલકીન કરેં યા'ની ઉસકે પાસ બૈઠકર યે કલિમા બ આવાઝે બુલન્દ પઢેં તાકિ વો ઉસે સૂને ઔર યે કલિમા ઉસકો યાદ આ જાવે ઔર વોહ ભી પઢને લગે. મગર તલ્કીન કરનેવાલે કો ચાહિયે કી ઠહર ઠહર કર ઈત્મિનાન કે સાથ પઢે, લગાતાર દેર તક ન પઢે ઔર ન ચિલ્લા કર શોરો ગુલ કે સાથ પઢે, ક્યુંકિ મરીઝ પર જાંકની કા વકત નિહાયત નાજુક હોતા હૈ. ઐસા ન હો કી વો તંગ આકર કહી ઝબાન સે કોઈ નાઝેબા બાત નિકાલે, યા ઉસકે દિલ કો ઈસ કલિમાસે નફરત હો, યા ઈન્કાર કર બૈઠે.

મરીઝ જબ એક બાર "લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ" કેહ દે તો ફીર મઝીદ તલકીન કી જરૂરત નહિં, હાં અગર ફીર ઈસ કલિમા કે પઢને કે બાદ કોઈ દૂસરી બાત કહે ફીર સે તલકીન કરના ચાહિયે. તાકિ મરીઝ ઈસ કલિમા કો ફીર સે કહે ઔર ઉસકા આખરી કલિમા "લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ" હો.

હઝરત મુઆઝ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ ફરમાયા રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ને કિ જિસ શખ્સ કા આખિરી કલામ "લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ" હો વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (અબુ દાઉદ)

હઝરત અબુઝર (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ને ફરમાયા કિ જિસ શખ્સ ને "લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ" કહા ફીર ઉસી પર મર ગયા તો વો જન્નત મેં દાખિલ હોગા. (મુસ્લિમ)

જાંકની કે વકત મરીઝ કે પાસ સૂરઃ યાસીન કા પઢના કીસી સહીહ હદીસ સે સાબીત નહિં હૈ.

જબ મરીઝકી રૂહ કબ્ઝ હો જાએ તો ઉસકી આંખે બંદ કરદી જાએં, ઔર હાથ પૈર સીધે કર દીએ જાએં ઔર તમામ બદન કપડેસે ઢાંક દીયા જાએ. મૈયત કે લિયે ઔર અપને લીએ દુઆએ અસ્તગફાર કરેં ઔર કોઇ નાઝેબા કલ્મા ઝબાનસે ન નિકાલે કયુકિ ઇસ વકત જો કુછ કહા જાતા હૈ ફરિશ્તે ઉસ પર આમીન કહેતે હૈં.

હઝરાત ઉમ્મે સલમા (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અબૂ સલમા (રઝિ) કે પાસ આયે ઔર ઉનકી આંખે ખુલી રહ ગયી થી ઉનકો બંદ કર દીયા ઔર ફરમાયા કે જબ જાન નિકલતી હે તો આંખ ઉસકે પીછે લગી રહતી હે. ઔર જબ લોગોંને ઉનકે ઘરમે રોના શુરૂ કર દીયા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ને ફરમાયા અપને લિયે અચ્છી હી દુઆ કરો ઇસ લીએ કિ ફરિશ્તે આમીન કેહતે હૈં તુમ્હારી દુઆઓં પર. ફીર આપને દુઆકી **"અલ્લા હુમ્મગફિરલિ અબી સલામતા વરફઅ દરજતહુ ફીલ મહદિય્યીન વખલુફ હુ ફી અકિ બિહી ફીલ ગાબિરીન વગ્ફિર લના વ લહુ યા રબ્બલ આલમીન વફસહ લહુ ફી કબ્રિહી વનવ્વિર લહુ ફીહ".**

તર્જુમા : - યા અલ્લાહ તુ અબૂ સલમા કો બખ્શ દે ઔર બુલન્દ કર ઉનકા દરજા હિદાયત વાલોંમે, તુ ખલીફા હો જા ઉનકે બાકી રહનેવાલે અઝીઝોંમે, ઔર બખ્શદે હમકો ઔર યા રબ્બુલ આલમીન કુશાદા કર ઉનકી કબ્ર ઔર રોશની કર ઉસમેં (બુખારી/મુસ્લીમ).

રૂહ કબ્જ હો જાને કેબાદ એહલે મૈયત કો ભી યહ દુઆ પઢની ચાહીયે ઔર ઉસમે બજાએ અબી સલમા કે અપની મૈયત કા નામ લેના ચાહીયે. મસલન મૈયત કા નામ અબ્દુલ્લાહ હૈ તો યું કહેના ચાહીયે :

અલ્લા હુમ્મગ્ફિરલિ અબ્દિલ્લાહ વરફઅ દરજતહુ..... આખિર તક.

મૌતકે સદમે કે વકત સબ્ર કરના ચાહીયે ઔર યે દુઆ પઢ્હની ચાહીયે **"ઈન્ના લિલ્લાહિ વઈન્ના ઇલયહિ રાજિઉન. અલ્લાહ હુમ્મા અજુરની ફી મુશીબતી વઅખલિફલિ ખૈરમ મિન્હા".** (મુસ્લીમ)

તર્જુમા : - હમ સબ અલ્લાહકી મિલકીય્યત હૈ ઔર હમ સબ ઉસકી તરફ લૌટને વાલે હૈ. યા અલ્લાહ તુ મુજે મેરી ઇસ મુસીબતકા સવાબ દે ઔર મેરે લીયે ઉસકે બદલેમે ઉસસે અચ્છી ઇનાયત ફરમા. (મુસ્લીમ)

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ને ફરમાયા જબ કિસી મુસલમાન કો કોઇ મુસીબત પહોંચે ઔર વો યેહ દુઆ પઢ્હે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો ઉસસે બહેતર બદલા દેતા હૈ. (મુસ્લીમ)

મૈયત પર નોહા (માતમ) કરના ઔર જોરસે રોના બળા ગુનાહ હૈ. ફિતરતન અહિસ્તા અહિસ્તા રોના ઔર આંસુ બહાના મના નહિ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કિ મુર્દા પર અઝાબ હોતા હૈ ઉસકે ઘરવાલોં કે ઉસપર નોહા કરને ઔર જોર જોર સે રોનેકી વજહ સે.
(બુખારી/મુસ્લીમ)

અબૂ મુસા અશ્અરી (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને મેં ઉસ શખ્સ સે બેઝાર હું જો મુશીબત કે વકત સર મૂંડાએ ઔર ચિલ્લાકર રોયે ઔર કપડોં કો ફાડે (બુખારી/મુસ્લીમ)

અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને મસ્ઉદ (રઝી.) સે રિવાયત હૈ કી

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા જો શખ્સ ગાલો પર થપ્પળ મારે ઔર ગરેબાન ફાળે ઔર કુફ્ર કી બાતે બકે વો હમમેં સે નહિં. (બુખારી/મુસ્લિમ)

મૈય્યત પર તીન દીન સે જયાદા ગમ કરના જાઇઝ નહિં અલબત્તા ઔરત અપને શૌહર કી મૌત પર ચાર મહિના દસ દીન તક ઇદ્દત ગુજારેગી જિસ્મે ઝેબો-ઝીનત સે પરહેઝ કરેગી. (મુસ્લિમ)

જબ રૂહ કબ્જ હો જાયે તો ફૌરન તજહીઝો તકફીન (કફન-દફન) કા ઇન્તેઝામ કરના ચાહીએ.

હુસૈન ઇબ્ને વહુજ સે રિવાયત હૈ કી તલહા ઇબ્ને બરરાઅ બિમાર હુએ તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ઉનકી ઇયાદત (તબીયત દેખને) કો આયે બા'દ ઉસકે આપને ફરમાયા અગર તલ્હા કા ઇન્તેકાલ હો જાયે તો ખબર દો મુજકો ઉનકે મરને કી ઔર જલદી કરો ઉનકી તજહીઝો-તકફીન (કફન-દફન) મેં ઇસ વાસ્તે કી મુસલમાનકી લાશ કો ઉસકે લોગોં મેં રોકના મુનાસિબ નહિં. (અબુ દાવુદ)

અગર કોઇ રાતકો મરે ઔર રાતહીકો તજહીઝો-તકફીન ઔર નમાઝે જનાઝા હો સકે તો રાતહીકો દફન કરદેં, દિનકા ઇન્તેઝાર ન કરેં રાતકો મુર્દેકો દફન કરના સહીહ હદીસસે સાબિત હૈ. અબૂબક્ર (રઝિ.) રાતહીકો દફન કીયે ગયે. (બુખારી). હજરત ફાતિમા (રઝિ.) રાતહીકો દફન કી ગયી થીં. અલબત્તા અગર રાતકે વકત તજહીઝો તકફીન ઔર નમાઝે જનાઝા ન હો સકે તો દિન કા ઇન્તેજાર કરના ચાહીયે કરાબતદારો ઔર દોસ્ત-વ-અહબાબ કો તજહીઝો તકફીન ઔર નમાઝે જનાઝા મેં શરીક હોને કે લિયે ખબર દેના જાઇઝ હૈ. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ને સહાબા (રઝિ.) કો ઔર સહાબા (રઝિ.) ને બાહમ એક દુસરે કો મૌતકી ખબર દી હૈ.

(૨) મૈયત કો ગુસલ દેનેકા તરીકા

મૈયતકો ગુસલ દેનેકા ઇરાદા કરે તો ઉસકે કપડે ઉતાર દે મગર બદનકા જિતના હિસ્સા ઝિન્દગી કિ હાલતમેં છુપાના ઝરૂરી હૈ ઉસકો બે પર્દા ન કરેં. ફિર હાથોંમે કપડા લપેટ કર ઉસકા ઇસ્તિંજા કરાએં ઔર બદન પર કહી નજાસત હોતો ઉસકોભી સાફ કરેં. ફિર વુઝુ કરાએં ઔર સર ઔર દાઢીમે બાલ હોંતો સાફ કરનેવાલી ચીઝ (સાબુન વગૈરહ) સે ધોએં. અગર મૈયત ઔરત કી હો તો ઉસકે સરકી ચોટીયોં કો ખોલકર ઉસકા સર ધોએં. ફિર તીન બાર પાની ઔર (બેરી) બોરડી કે પત્તોંસે ગુસલ દે. આખરી બાર પાની મે કાફુર (કપૂર) મિલાએં, અગર તીન બારસે ઝયાદા ગુસલ ઝરૂરત મઅલૂમ હોતો પાંચ ગુસલ દેં, યા પાંચ બાર સે ભી જ્યાદા, મગર તાક (એકી સંખ્યા) હોના ચાહિયે. ગુસલ દેનેમેં દાહની (જમણી) તરફસે શુરૂઅ કરેં.

ઉમ્મે અતિય્યા (રઝિ.) સે રિવાયત હે કિ મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી બેટી કો નિહલા રહી થી ઉસી વક્ત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ તસરીફ લાએ ઔર ફરમાયા નહલાવો તીન બાર, યા પાંચ બાર, યા ઉસસે જ્યાદા, અગર તુમ મુનાસીબ જાનો, પાની સે ઔર બેરી કે પત્તોં સે, ઔર ડાલદો આખરી ગુસલમે કાફુર યા ફરમાયા થોડાસા કાફુર. (બુખારી/મુસ્લિમ)

ઔર એક રિવાયત મેં હે કિ દાહની તરફસે વુઝુકી જગહોંસે શુરૂઅ કરો (બુખારી).

નરમી ઔર આહીસ્તગીસે ગુસલ દેં ઔર મૈયત કી કોઇ મકરૂહ ઔર મઅયુબ (એબવાલી) બાત મઅલૂમ હોતો ઉસકો છુપાએ ઔર કિસીસે જાહિર ન કરેં ઔર જિસ મકામ પર ગુસલ દેં વહાં પર્દા કરલેં.

(૩) કફનકા બયાન

મૈયતને અગર કુછ માલ છોડા હે તો સબસે પહલે ઉસસે ઉસકી તજહીઝ વ તકફીન કી જાએગી. અગર ઇસ કદર માલ

છોળા હે કિ ઉસસે કફ્ને મસ્નુન હો સકતા હૈ તો કફ્ને મસ્નૂન યા'ની કિ અગર મૈયત મર્દ હોતો તીન કપળે ઔર ઔરત હોતો પાંચ કપળે દેના ચાહીયે. અગર ઈસ કદર માલ નહિં છોડા હૈ તો તીન ઔર પાંચ કી કોઇ કૈદ નહિં હૈ, દો કપડે હો શકે તો દો હી કાફી હૈ, એક કપડા હો શકે તો એક હી કાફી હૈ. બલ્કે જરૂરત કે વકત ઐસે કપળોમેં ભી કફ્નાના જાઇઝ હૈ જો ઈસ કદર લંબા ન હો કે મૈયત કે પુરે કદ કો છુપાએ. ઐસી સુરતમેં સરકી તરફ કફ્નાના ચાહીએ, ઔર પૈરોંકી તરફ સે ઇજ્ખીર સે (જો એક ખુશ્બુદાર ઘાસ હૈ ઔર અરબ મેં હોતી હૈ) યા કીસી ઔર ઘાસ સે છુપા દેના ચાહીયે. હઝરત અબ્દુર્રહમાન બીન ઔફ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કી જંગે ઉહદ મેં હઝરત મુશ્અબ ઇબ્ને ઉમૈર શહીદ હુએ તો ઉનકે કફ્ન કે વાસ્તે કોઇ કપળા નહિં મીલા મગર એક ઐસી ચાદર થી કી ઉસસે હમ લોગ ઉનકા સર છુપાતે તો પૈર ખુલ જાતા ઔર પૈર છુપાતે તો સર ખુલ જાતા, તો નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કિ હમ લોગ ઉનકા સર છુપાએ ઔર પૈરો પર ઇજ્ખીર ડાલ દે. (બુખારી)

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત આઇશા (રઝિ.) ફરમાતી હૈ કી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કો તીન સફેદ કપળો મેં કફ્ન દીયા ગયા. જો 'સુહુલ' કે બને હુએ થે (સુહુલ યમન મેં એક જગ્હ કા નામ હૈ) જો સુતી થે ઉનમે ન કુર્તા થા ન અમામા. (મુસ્લિમ)

ઇબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા પહેનો અપને કપળો મેં સે જો સફેદ રંગ હો, ઈસ લિએ કી વો સબ કપળો મેં સે બહેતર હૈ, ઔર કફ્ન દો ઉસી મેં સે અપને મુર્દે કો. (તિરમિઝી/અબુદાઉદ/ઇબ્નેમાજા) (યે રિવાયત ઝઇફ હૈ) ઈસ હદીસસે મઅલૂમ હુઆકિ કફ્ન સફેદ હોના બેહતર હૈ.

હઝરત જાબિર સે રિવાયત હે કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા જબ તુમ મે સે કોઇ અપને ભાઇ કો કફ્ન દે તો અચ્છા કફ્ન દે. (મુસ્લીમ)

અચ્છે કફ્ન સે મતલબ યે હૈ કિ અદદ (સંખ્યા) ઔર તુળો અર્જ (લંબાઇ-ચોળાઇ) મેં કામિલ (પૂરા) ઔર સુન્નત કે

મુતાબિક હો. કીમતમેં અવસત (દરમ્યાની) દરજે કાહો, પાક સાફ હો ઔર સાતિર (સતરકો છુપાનેવાલા) હો. અચ્છે કફન સે યે મતલબ નહિ કે જ્યાદા કિમત કા હો ક્યુંકિ જ્યાદા કીમતી કફન દેને કી મુમાનિઅત આઇ હે. હઝરત અલી (રઝી.) સે રિવાયત હે કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ સે મેને સુના હે આપ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ફરમાતે થે કિ કફનમે જ્યાદતી મત કરો. યા'ની જ્યાદા કીમતી કફન મત દો, ઈસ લિયે કિ કફન બહોત જલ્દ ખરાબ હો જાતા હે (અબૂ દાવૂદ). કફન કે વાસ્તે નયા કપડા ઝરૂરી નહીં હે પુરાને ઔર મુસ્તઅમલ (ઈસ્તિમાલ કિયે હુવે) કપડોંમે ભી મુર્દોકો કફનાના જાઇઝ ઔર દુરસ્ત હે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલયહિ વ સલ્લમને અપની બેટી હઝરત ઝૈનબ (રઝિ.) કે કફનમેં અપના મુસ્તઅમલ (ઈસ્તિમાલ કિયા હુઆ) તેહબન્દ દિયા થા.

(૪) મર્દો કે કફને મસ્નુન કા બયાન

મર્દો કે વાસ્તે કફને મસ્નુન તીન કપડે યા'ની તીન ચાદરે હૈં જો ઈસ કદર લમ્બી ઔર ચોની હો કિ ઉસમે મૈયતકો ખુબ અચ્છી તરહ લપેટ સકેં. તાકિ વહ સર સે કદમ તક છુપ જાએ. હઝરત આઇશા (રઝિ.) સે રીવાયત હૈ કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ તીન કપડોંમે કફનાએ ગયે. જો સુફેદ થે ઔર મકામે સુહુલ કે બુને હુએ થે ઔર સૂતી થે જિનમેં ન કુર્તાથા ન અમામા. (બુખારી/મુસ્લિમ)

જામેઅ તિર્મિઝી મે હે કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે કફન કે બારે મેં મુખ્તલિફ રિવાયતેં આઇ હે. તમામ રિવાયતોંમે હઝરત આઇશા (રઝિ.) કી યે રિવાયત ઝ્યાદા સહીહ હે. ઔર અકસર સહાબા (રઝિ.) કા ઈસ પર અમલ હૈં.

બહરહાલ સવાલ યે હે કિ મર્દોકો તીન લીફાફે મે કફનાના અફઝલ હે યા કુર્તા, ઈઝાર ઔર લીફાફેમેં? વાઝેહ હો કિ મર્દોકો તીન લીફાફેહી મેં કફનાના અફઝલ હે. ક્યુંકિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ તીન લીફાફેહી મેં કફનાએ ગયે થે.

(૫) મર્દોકો કફનાને કા તરીકા

કફનાને સે પહલે મર્દોકે સર, દાઢી ઔર કફનમે 'હુનુત' લગાના ચાહીયે. ('હુનુત' એક મુરક્કબ ખૂશ્બૂ કા નામ હૈ જો ખાસ મુર્દો કે બદન ઔર કફનમે લગાને કે વાસ્તે બનાઇ જાતી હૈ). અગર હુનુત મવજુદ ન હોતો ઇતર યા ઔર કોઇ ખૂશ્બૂ ઇસ્તિમાલ કરના ચાહીયે.

મર્દકો તીન લીફાફે મેં કફનાના હોતો ઉસકા તરીકા યે હૈ કિ તીનોં લીફાફોં કો એક દૂસરે પર બીછાએં, ફિર મૈયત કો ઇન પર ચીત લિટાએં, ફિર ઉપરકા લીફાફા દાહની તરફ કો લપેટેં, તાકિ કફનકા લપેટના દાહની તરફસે શુરૂઅ હો, ફિર બાંઇ તરફકો લપેટેં, ફિર ઇસી તરહ બાકી દોનો લીફાફોં કો લપેટેં.

અગર મર્દ કો કુર્તે ઔર લીફાફોંમે કફનાના હો તો ઉસકા તરીકા યે હૈ કિ પહેલે લીફાફા બીછાએં, ફિર ઉસ પર ઇઝાર બીછાએં ફિર મૈયતકો પહેલે કુર્તા પહેનાકર ઇઝાર લપેટેં ફિર લીફાફા લપેટેં, ફિર સર ઔર પેર કિ તરફ ગીરહ (ગાંઠ) દે.

(૬) ઔરતોં કે કફને મસ્નુન કા બયાન

ઔરતો કે વાસ્તે કફને મસનૂન જો પાંચ કપડે હૈં વો યે હૈ તેહબન્દ, કુર્તા, ખિમાર જિસકો દામનીભી કહેતે હૈ, યા'ની સરબન્દ, ઔર દો લીફાફે યા'ની કિ દો ચાદરેં.

લૈલા બિન્તે કાનિફ સકફિય્યા (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ મેં ભી ઉન ઔરતોં મે થી જિન્હોંને ગુસલ દિયા થા ઉમ્મે કુલ્સુમ (રઝિ.), રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલયહિ વ સલ્લમકી સાહબઝાદી, કો જબ ઉનકા ઇન્તિકાલ હુઆ થા તો કફન કે કપળોંમેસે પહલે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલયહિ વ સલ્લમ હમકો ઇઝાર દી, ફિર કુર્તા દિયા, ફિર સરબન્દ દિયા ફિર ચાદર દિ, ફિર એક કપળા દિયા જો ઉપર લપેટ દીયા ગયા. લૈલા (રઝિ.) ને કહા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલયહિ વ સલ્લમ દરવાજે પર બેઠે ઔર આપકે પાસ કફન કે કપળે થે. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ હમકો એક એક કપળા દેતે થે. (અબૂ દાવૂદ).

હદીશમેં ઉસકી તશરીહ નહિં આયી હૈ કિ ઔરતો કે કફન મેં જો તેહબન્દ દીયા જાયે વો કિતના લમ્બા ઔર ચૌળા હોના ચાહિએ ? લેકીન યે બાત સાબીત હૈ કી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અપની બેટી ઝેનબ (રઝી.) કે કફનમેં અપના તેહબન્દ અપની કમર સે ખોલકર દિયા થા. જિસસે માલુમ હુઆ કિ ઔરતોં કે તેહબન્દ કી લંબાઇ ઔર ચોહળાઇ બ કદરે તેહબન્દ શરઇ કે હોના ચાહીયે. ઔર ઔરતોં કા કુર્તા મોંઢે (ખભા) સે કદમ તકકા હોના ચાહીયે, ઔર સરબન્દ કા તુલ (લંબાઇ) ઔર અર્જ (ચોળાઇ) ઇસ કદર હોના ચાહીયે કિ ઔરત કા સર સાથ ઉસકે બાલોં કે ઉસમે છુપ સકે.

(૭) ઔરતોં કા કફનાને કા તરીકા

કફનાને સે પહલે મર્દકી તરહ ઔરત કે સજદા કી જગહોં પરભીકાફુર મલના ચાહીયે ઔર હુનુત યા ઇત્તર ઇસ્તિમાલ કરના ચાહીયે. ઔરત કે સર કે બાલોંકી તીન ચોટીયાં બના કર બદન કે પીછે ડાલ દેના ચાહીયે. ઉમ્મે અતીચ્યા (રઝિ.) કહતી હૈ કિ હમને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી બેટી કે બાલોંકી તીન ચોટીયાં બનાઇ ઔર ઇન ચોટીયોં કો ઉનકે પીઠ પીછે ડાલ દી. (બુખારી)

ઔરત કો પેહલે તેહબન્દ મેં લપેટેં. તેહબન્દ કો ઝિન્દા કી તરહ કમર સે ન બાંધે. બલ્કે બગલસે લેકર સીના, કમર, રાન વગૈરાહ બદનકે જિસ કદર હિસ્સા પર લપેટ સકેં લપેટેં, ફિર કુર્તા પહનાયેં, ફિર સરબન્દ સે ઉસકે સર ઔર બાલોં કો છુપાએં, ફિર આખિરમે દોનો લીફાફોં મે લપેટ દેં.

(૮) જનાઝા ઉઠાનેકા ઔર ઉસકે સાથ ચલને કા બયાન

અબૂ હુરૈરાહ (રઝિ.) સે રિવાયતહૈ કિ ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને મુસલમાનોં મે બાહમ

(આપસમેં) એક દૂસરોં પર પાંચ હક વાજીબ હૈ. (૧) સલામ કા જવાબ દેના (૨) મરીઝકી ઈયાદત કરના (૩) જનાઝે કે સાથ ચલના (૪) દઅવત કબુલ કરના (૫) છીકને વાલે કા જવાબ દેના (બુખારી/મુસ્લિમ)

અબૂ હુરૈરહ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને જો શખ્સ ઈમાન કા કામ સમઝકર ઔર સવાબ હાંસિલ કરનેકી નિય્યતસે કિસી મુસલમાન કે જનાઝે કે સાથ જાએ ઔર બરાબર ઉસકે સાથ રહે યહાં તકકિ ઉસકે જનાઝે કી નમાઝ પઢે ઔર ઉસકે દફન સે ફારિગ હો તો દો કીરાત સવાબ લેકર લોટેગા, હર કીરાત ઉહદ પહાડ કે બરાબર હોગા. ઔર જો શખ્સ ઉસ્કે જનાઝે કી નમાઝ પઢકર દફન સે પહલે હી લૌટ આયે તો વો એક કીરાત સવાબ લે કર લૌટેગા. (બુખારી/મુસ્લિમ)

સુબ્હાનલ્લાહ ! જનાઝે કે સાથ જાને મેં કીતના બડા સવાબ હૈ ! મગર બહોત સે મુસલમાન અપની ગફલત કી વજહ સે ઇતને બડે સવાબ સે અપને આપ કો મહેરૂમ રખતે હૈ. જનાઝા કે સાથ જાનેવાલોં કો જનાઝા કે આગે પીછે દાએં બાએં હર તરફ સે ચલના જાઇઝ હૈ.

મુગિરહ ઇબ્ને સોઅબા (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા સવાર જનાઝા કે પીછે ચલે ઔર પૈદલ જનાઝા કે પીછે, આગે, દાએ, બાએં ઔર ઉસકે કરીબ કરીબ ચલે. (અબુ દાઉદ)

હઝરત અબુ હુરૈરહ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ફરમાતે થે જો શખ્સ જનાઝે કે સાથ ચલા ઔર ઉસકો તીન બાર ઉઠાયા તો ઉસને પુરા કીયા જો ઉસકે જિમ્મે થા. (તિરમીઝી)

જનાઝે કો તેજી કે સાથ (જલ્દી-જલ્દી) લે ચલને કા હુકમ હૈ. હઝરત અબુ હુરૈરહ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા જનાઝે કો લેકર જલ્દી ચલા કરો અગર વો નેક હૈ તો તુમ ઉસકો ભલાઇ સે કરીબ કરતે હો, ઔર અગર નેક નહિં હૈ તો બુરે કો અપની ગર્દન સે ઉતારતે હો. (બુખારી)

જનાઝે કે સાથ ઔરતો કા જાના જાઈઝ નહિં હૈ. (બુખારી)

જનાઝે કે સાથ ચલતે વકત કોઈ કલિમા, દુઆ, કુર્આન મજીદ વગૈરહ પઢના સાબિત નહિં હૈ.

જનાઝે કે સાથ આગ લે જાના જાઈઝ નહિં હૈ. (ઇબ્નેમાજા)

જો લોગ જનાઝે કે સાથ જાએ ઉન લોગો કો ચાહીએ કી જબ તક જનાઝા કન્ધો પર સે જમીન પર ન રખ્ખા જાએ તબ તક ન બૈઠે.

હઝરત અબુ સઇદ ખુદરી (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કિ જબ તક તુમ લોગ જનાઝા કે સાથ ચલો તો ન બૈઠો યહાં તક કિ જનાઝા રખ્ખા જાએ. (યા'ની કન્ધો સે જમીન પર રખ્ખા જાએ) (બુખારી/મુસ્લિમ).

હઝરત જાબિર (રઝિ.)ને કહાં એક જનાઝા ગુજરા તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ખડે હો ગયે હમ ભી રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે સાથ ખડે હો ગયે ફિર હમને અર્ઝ કિયા યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ વોહ તો યહુદી ઔરત કા જનાઝા હૈ આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મૌત ગભરાહટકી ચીઝ હૈ ફિર જબ તુમ જનાઝા દેખો તો ખડે હો જાઓ. (બુખારી/મુસ્લિમ)

(૯) નમાઝે જનાઝા કા બયાન

નમાઝે જનાઝા કે વાસ્તે વુઝૂ ઝરૂરી હૈ. જૈસા કિ ઔર નમાઝોં કે લિયે ઝરૂરી હે, ઔર જિન જિન સૂરતોં ઔર નમાઝોં કે વાસ્તે તયમ્મુમ કરના જાઈઝ હૈ ઉન્હીં સૂરતોમેં નમાઝે જનાઝા કે લીયેભી તયમ્મુમ કરના જાઈઝ હૈ. જનાઝા કી નમાઝ મસ્જિદ મે પઢના દુરસ્ત ઔર જાઈઝ હે.

જબ સઅદ ઇબ્ને અબી વકકાશ (રઝિ.) કા ઇન્તેકાલ હુઆ તો હઝરત આઇશા (રઝિ.) ને ફરમાયા કિ ઉનકા જનાઝા મસ્જિદ મે રખો તાકિ મૈંભી ઉન પર નમાઝ પઢું. ઉસ પર લોગોંને ઇન્કાર કિયા તો આઇશા (રઝિ.) ને ફરમાયા અલ્લાહકી કસમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને બૈઝાઅ કે

દો બેટે સુહૈલ ઔર ઉસકે ભાઈ સહલ કે જનાઝે કી નમાઝ મસ્જીદ હી મે પઢી હૈ. (મુસ્લિમ)

ઈસ હદીસસે સાબિત હુઆ કી જનાઝે કી નમાઝ ઔરતેભી પઢ સકતી હૈ. ઈસ હદીસસે યેભી સાફ સાબિત હુઆ કિ જનાઝે કો મસ્જિદ મે રખકર ઉસપર નમાઝે જનાઝા પઢના બિલા કરાહત દુરસ્ત હૈ બલ્કે સુન્નત હૈ.

મગર મસ્જિદ મે નમાઝે જનાઝા પઢનેકી આદત નહી ડાલની ચાહિયે, બલ્કે નમાઝે જનાઝા કે વાસ્તે મસ્જિદ કે અલાવા કોઈ ઔર જગા મુકર્રર કરની ચાહીયે. જૈસા કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે ઝમાને મેં મસ્જિદે નબવી કે અલાવા એક ખાસ જગા નમાઝે જનાઝે કે વાસ્તે મુકરર્ર થી.

મરા હુઆ બચ્ચા પેદા હોતો ઉસ પર નમાઝે જનાઝા નહીં પઢની ચાહિયે. અગર ઝિન્દગી કે કુછ આસાર પાએ જાએં મસલન છીકના, ચા રોના યા હરકત કરના તો ઉસપર નમાઝે જનાઝા પઢની ચાહીયે.

હઝરત જાબિર (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા લળકે કી નમાઝે જનાઝા ન પઢેં ઔર ન લળકા કિસીકા વારિસ હોતા હૈ ઔર ન ઉસકા કોઇ વારિસ હોતા હૈ, જબ તક વો બાદ પેદા હોને કે જોરસે ચિલ્લાવે નહી. (તિરમિઝી, નિસાઇ, ઇબ્ને માજા)

(૧૦) નમાઝે જનાઝા પઢને કા તરીકા

નમાઝે જનાઝા પઢનેકા તરીકા યે હૈ કિ મૈયત અગર મર્દ હોતો ઇમામ ઉસકે સરકે પાસ ખળા હો. ઔર અગર ઔરત હોતો ઇમામ ઉસકી કમરકે પાસ ખળા હો. મુકતદી લોગ ઇમામ કે પીછે સફ બાંધ કર ખળે હોં. બેહતર હૈ કિ તીન સફ કરલેં. ફિર ઇમામ ઔર નમાઝોંકી તરહ દોનો હાથોંકો અપને મોઢોં યા કાનો તક ઉઠાએ ઔર બ આવાઝે બુલન્દ કહે "અલ્લાહુ અકબર". ફિર હાથોંકો સીને પર બાંધ લે ઔર દુઆએ સના જો ઔર નમાઝોંમે પઢી જાતી હૈ પઢે, ફિર સૂરએ ફાતિહા ઔર કોઇ

એક છોટી સૂરહ પઢે. ફિર બ આવાઝે બુલન્દ કહે "અલ્લાહુ અકબર". ફિર દુરૂદે ઇબ્રાહીમ પઢે. ફિર બ આવાઝે બુલંદ કહે "અલ્લાહુ અકબર" ઔર ઉન દુઆઓં મેસે કોઇ દુઆ પઢે જો આગે આ રહી હૈ. ફિર બઆવાઝે બુલંદ કહે "અલ્લાહુ અકબર" ફિર દાયેં બાયેં સલામ ફેરે. મુકતદી લોગ ભી ઠીક ઇસી તરહ કરેં મગર તકબીર ઔર સલામ બ આવાઝે બુલંદ ન કહેં. ચારોં તકબીરોંમે રફએયદૈન કરના કીસી હદીસે મરફૂઅ સહીહાસે સાબિત નહીં. હાં, હઝરત ઇબ્ને ઉમર (રઝિ.) ઔર હઝરત અબ્બાસ (રઝિ.) ચારોં તકરીબોં મે રફએયદૈન કરતે થે યે સનદે સહીહ સે સાબિત હૈ.

અબુ ગાલીબ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ હઝરત અનસ (રઝિ.)ને એક મર્દ કે જનાઝે કી નમાઝ પઢી તો ઉસકે સર કે પાસ ખડે હુએ ઔર વો જનાઝા ઉઠાને કે બાદ એક ઔરત કા જનાઝા લાયા ગયા તો ઉસ પર હઝરત અનસ (રઝિ.)ને જનાઝા કી નમાઝ પઢી તો ઉસકે બીચ મેં ખડે હુએ. હમ લોગો મેં અલાઅ ઇબ્ને ઝિયાદ આલ્વી ભી થે. ઉન્હોને જબ મર્દ ઔર ઔરત કે જનાઝે મેં ખડે હોને કા ફર્ક દેખા તો પૂછા કી અય અબુ હમઝહ (અબુ હમઝહ હઝરત અનસ (રઝિ.) કી કુન્નિયતથી) કયા ઇસી તરહા રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ મર્દ કે જનાઝે ઔર ઔરત કે જનાઝે મેં ખડે હોતે થે જહાં આપ ખડે હુએ હૈ ? હઝરત અનસ (રઝિ.)ને જવાબ દિયા 'હાં'. (તિરમિઝી/ઇબ્નેમાજા)

સમુરહ ઇબ્ને જુન્દુબ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ મૈને આં હઝરત રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે પીછે એક ઔરત પર જનાઝે કી નમાઝ પઢી જો નિફાસ મેં મર ગઇ થી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ઉસકે બીચમેં ખડે હુએ. (બુખારી)

દોનો હદીસોંસે સાફ તોર સે સાબિત હોતા હૈ કિ મૈયત મર્દ હો તો ઇમામ ઉસકે સરકે પાસ ઔર ઔરત હો તો ઉસકે બીચમેં કમરકે પાસ ખડા હો.

હઝરત અબુ ઉમામહ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ નમાઝે જનાઝા મેં સુન્નત યે હૈ કિ પહેલી તકબીરમે સૂરઃ ફાતિહા

આહિસ્તા પઢા જાએ. ફિર તીન તકબીરે કહી જાએં ઔર આખિર તકબીર કે વકત સલામ ફેરા જાએ (નિસાઈ)

તલ્હા ઈબ્ને અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઔફ (રઝિ.) ને કહા મેને અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) કે પીછે એક જનાઝે કી નમાઝ પઢી. ઉન્હોને સૂરહ ફાતિહા પઢી ઔર કહા મેને યે ઈસલિયે કિયા તાકિ તુમ લોગ જાન લો કિ નમાઝે જનાઝા મેં સૂરહ ફાતિહા પઢના સુન્નત હૈ. (બુખારી)

એક રિવાયત મેં હૈ કિ ઉન્હોને (યા'ની અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) સૂરહ ફાતિહા ઔર એક સૂરત આવાઝ સે પઢી કિ હમને સુનલી ફિર અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) ને કહા કિ મેને પુકારકર ઈસલિયે પઢી કિ તુમકો માલુમ હો જાએ કિ યે સુન્નત હૈ (તયસરૂલ બારી શર્હે સહીહ બુખારી)

હઝરત અબુ ઉમામહ (રઝિ.) ઔર હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) કી ઈન દો હદીસોંસે સાબિત હુઆ કિ નમાઝે જનાઝા મે સૂરહ ફાતિહા ઔર એક સૂરહ પઢના ચાહીયે.

(૧૧) નમાઝે જનાઝા કી દુઆએં

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ જબ જનાઝે કી નમાઝ પઢતે તો યે ફરમાતે,

અલ્લાહુમ્મગ્ફિરલી હય્યિના વ મય્યિતિના વશાહિદીના વગાઈબિના વ શગીરિના વ કબીરિના વ ઝકરિના વ ઉન્સાના. અલ્લાહુમ્મ મન અહયયતહુ મિન્ના ફઅહયિહી અલલ ઈસ્લામ વમન તવફ્ફયતહુ મિન્ના ફતવફ્ફહુ અલલ ઈમાન અલ્લાહુમ્મ લા તહરીમના અજરહુ વલા તફતિન્ના બઅદહુ. (અબુ દાવૂદ/તિરમિઝી)

તર્જુમા : - યા અલ્લાહ જો હમમે ઝિન્દા હૈ ઔર જો હમમે મુર્દા હૈ ઔર જો હમમે હાઝિર હૈ ઔર જો હમમે ગાઈબ હૈ ઔર જો હમમેં છોટે હૈ ઔર જો હમમેં બળે હૈ ઔર જો હમમેં મર્દ હૈ ઔર જો હમમેં ઔરત હૈ ઉન સબકો બખ્શ દે.

યા અલ્લાહ હમમેંસે જિસકો ઝિન્દા રખે ઉસકો ઇસ્લામ પર ઝિન્દા રખ ઔર જિસકો તુ મોત દે ઉસકો ઈમાન પર મોત દે. યા અલ્લાહ હમકો ઇસકે સવાબ સે મહરૂમ ન કરના ઔર હમકો ઉસકે બાદ ફિતનામે ન ડાલના.

ઔફ ઇબ્ને માલીક અશજઇ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને એક જનાઝાકી નમાઝ પઢ્હી ઔર મેને આપકી દુઆ મેંસે યે લફઝ યાદ રખે.

અલ્લાહુમ્મગ્ફિરલહુ વરહમહુ વ આફિહી વઅફુ અન્હુ વ અકરિમ નુઝુલહુ વવસ્સિઅ્ મદ્ખલહુ વગ્સિલહુ બિલમાઇ વસ્સલજિ વલ બરદિ વ નક્કિહી મિનલ ખતાયા કમા યુનક્કસ સોબુલ અબયઝુ મિનદ્દનસિ વ અબ્દિલહુ દારન્ ખૈરમ્ મિન દારિહી વ અહલન્ ખૈરમ્ મિન અહલિહી વ ઝવજન ખૈરમ્ મિન ઝવજિહી વ અદ્ખિલહુલ જન્નતા વ અઇઝહુ મિન્ અઝાબિલ્ કબ્રિ વમિન અઝાબિન્નાર. (મુસ્લિમ)

તર્જુમા : - યા અલ્લાહ બખ્શદે ઉસકો ઔર રહમકર ઔર આફિયત દે ઉસકો ઔર ઉસકે ગુનાહ મુઆફ કર ઔર ઉસકી મહેમાની અચ્છી કર ઔર ઉસકી કબ્ર કુશાદા કર ઔર ઉસકો પાની ઔર બરફ ઔર ઓલોં સે ધો દે ઔર ઉસકો ગુનાહોંસે સાફ કરદે જૈસે સફેદ કપડા મૈલ સે સાફ હો જાતા હૈ. ઔર ઉસકો ઘરકે બદલે ઉસસે બેહતર ઘર દે ઔર ઉસકે ઘરવાલોં સે અચ્છે ઘરવાલે દે ઔર ઉસકી બીવી સે બેહતર બીવી દે (યા ઉસકે મર્દસે અચ્છા મર્દ દે) ઔર ઉસકો જન્નત મેં દાખિલ કર ઔર ઉસકો કબ્રકે અઝાબ ઔર આગકે (જહન્નમકે) અઝાબસે પનાહમેં રખ.

(૧૨) કબ્ર પર નમાઝે જનાઝા ઔર ગાએબાના નમાઝે જનાઝા કા બયાન

જિસ મૈયત પર જનાઝા કી નમાઝ નહી પઢ્હી ગઇ ઔર ચુંહી બિના નમાઝે જનાઝા કે દફન કર દિયા ગયા તો ઉસકિ કબ્ર પર જનાઝા કી નમાઝ પઢ્હાના જાઇઝ ઔર દુરસ્ત હૈ.

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ એક

શખ્સ રાત કો મર ગયા તો લોગોને ઉસકો રાતહી કો દફન કર દીયા, જબ સુબ્હ હુઇ તો લોગોંને રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કો ઇસ વાકિઆકી ઇત્તેલાઅ દી. આપને ફરમાયા કિ મુઝે ઇસકી ખબર દેને સે તુમ લોગોં કો કીસ ચીઝને રોકા ? લોગોને કહાં રાત થી ઔર અંધેરી, ઇસ વજહસે હમ લોગોને આપકો તકલીફ દેના પસંદ નહિં કીયા, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ઉસકી કબર પર તશરીફ લે ગયે ઔર કબ્ર પર જનાઝે કી નમાઝ પઢી, ઔર એક રિવાયત મેં હૈ કિ ઇબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) ને કહા હમ લોગોંને આપ કે પીછે સફ બાંધી ફિર આપને નમાઝે જનાઝા પઢી. (બુખારી)

ઇસ હદીસસે સાબિત હોતા હૈ કિ જિસ મૈયત પર નમાઝે જનાઝા પઢી ગઇ હૈ ઉસકી કબ્ર પર ભી નમાઝે જનાઝા પઢના જાઇઝ હૈ, અગર કિસી કો નમાઝે જનાઝા નહિં મીલી ઔર બાદ દફન કે પહોંચે તો કબ્ર પર જાકર નમાઝે જનાઝા પઢ શકતા હૈ.

ઇસી તરહા નમાઝે જનાઝા ગાયેબાના ભી પઢ શકતે હૈ. (મરને વાલે કા જનાઝા સામને ન હો ઔર ઉસકી નમાઝે જનાઝા પઢી જાએ ઉસે ગાયેબાના નમાઝે જનાઝા કહેતે હૈ)

અબુ હુરૈરાહ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ને હમકો (હબ્શા કે બાદશાહ) નજ્જાસી કે મરને કી ઉસ રોઝ ખબર દી જિસ રોઝ વોહ હબ્શા મેં મરા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા અપને ભાઇ કે લીએ દુઆ કરો. ઔર સઇદ બીન મુસૈબને બયાન કિયા કિ અબુહુરૈરાહને કહા કિ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને સહાબા કી સફ બંધવાઇ ઇદગાહ મેં ઔર ઉસ પર ચાર તકબીરે કહીં (બુખારી).

(૧૩) કબ્ર ઔર દફન કા બયાન

હઝરત હિશામ ઇબ્ને આમીર (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ જિસ દિન ઉહદ કી લડાઇ હુઇ તો કઇ એક મુસલમાન શહીદ હુએ ઔર કઇએક ઝખ્મી હુએ. હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા ખોદો ઔર કુશાદા કરો કબ્રો કો ઔર દો-દો,

તીન-તીન આદમીયો કો એક કબ્ર મેં દફન કરો, ઔર જો કુર્આન જ્યાદા જાનતા હો ઉસકો આગે રખ્ખો. (નિસાઇ - તિરમિઝી.)

એક અન્સારી સહાબી (રઝિ.) કહેતે હૈ કિ હમ લોગ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે સાથ એક જનાઝે મેં ગયે મૈને રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કો દેખા કિ આપ કબ્ર કે કિનારે પર બૈઠે કબ્ર ખોદને વાલોંકો ફરમાતે થે પૈર કી તરફ કુશાદા કરો, સર કી તરફ કુશાદા કરો. (અબુદાઉદ)

ઇન દોનો હદીસોંસે મઅલુમ હુઆ કી કબ્રકો ગેહરી, કુશાદા ઔર અચ્છી તરહ ખોદના ચાહીએ, લેકીન હદીસ મેં ઉસકી તશરીહ નહિં આઇ હૈ કિ કિતની ગેહરી ઔર કુશાદા હોની ચાહીયે.

કબ્ર દો કિસ્મ કી ખોદી જાતી હૈ. એક 'બગલી' ઔર દુસરી 'સન્દુકી'. બગલી કબ્ર ઉસકો કહતે હૈં જિસમેં મૈયતકે રખનેકી જગહ કિબ્લાકી દીવારમેં જમીનસે લગાકર ખોદી જાતી હૈ. ઉસકો અરબીમેં 'લહદ' કેહતે હૈ. સન્દૂકી કબ્ર ઉસકો કેહતે હૈ. જિસમે મૈયત કે રખનેકી જગહ બીચમે બનાઇ જાતી હૈ. ઉસકો અરબીમે "શિક્" કહતે હૈં.

"બગલી" ઔર "સન્દૂકી" દોનો કિસ્મ કી કબ્ર બનાના જાઇઝ હૈ. મગર "બગલી" અવલા ઔર અફઝલ હૈ. રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી કબ્ર "બગલી" બનાઇ ગઇ થી. હઝરત સઅદ ઇબ્ને વકકાશ (રઝિ.) ને અપને મરઝુલ મૌત મે વસિય્યત કી કિ મેરે લિયે "બગલી" કબ્ર બનાના જૈસાકિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી કબ્ર "બગલી" બનાઇ ગઇ થી. (મુસ્લિમ)

હઝરત અનસ ઇબ્ને માલિક (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ જબ આં હઝરત રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી વફાત હુઇ તો મદીનામેં કબ્ર ખોદને વાલે દો શખ્સ થે. એક "બગલી" બનાતા થા ઔર દુસરા "સન્દુકી" સહાબાને કહા હમ અલ્લાહ તઆલાસે ભલાઇ માંગતે હૈં ઔર દોનોકો બુલા ભેજતે હૈ, ફિર જો કોઇ પેહલે આવે ઉસકો હમ કામમે લગા દેંગે. (યા'ની કબ્ર ખોદનેમે) આખિર દોનો બુલાએ ગયે ઔર બગલી કબ્ર "લહદ" ખોદને વાલા પહલે આયા તો આપ

સલલલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે લિયે લહદી કબ્ર ખોદી ગઈ થી. (ઈબ્ને માજા)

હઝરત અબૂબક ઔર હઝરત ઉમર (રદી.) કે લિયે ભી બગલી કબ્ર ખોદી ગઈ થી.

કબ્ર ખોદને મેં અહતિયાત કરની ચાહિયે. મુર્દો કી હડ્ડી કો ટૂટનેસે બચાયા જાય. જો હડ્ડી નિકલે ઉસકો બ હિફાઝતે તમામ ફિર ઉસી કબ્રમે દફન કર દેના ચાહીયે.

હઝરત આઈશા (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલલલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા મુર્દોકી હડ્ડીકો તોળના ઐસા હૈ જૈસા કિ ઝિંદોંકી હડ્ડી તોળના (અબૂ દાવૂદ, ઈબ્ને માજા) યે રિવાયત જઈફ હૈ (તેહકીક. અલ્લામા અલબાની).

મુર્દેકો કબ્રમેં રખને કે વાસ્તે બકદરે જરૂરતઅ 'દો' યા 'તીન' યા 'ચાર' આદમી કબ્રમેં દાખિલ હો શકતે હૈ. રસુલુલ્લાહ સલલલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કી કબ્રમેં ચાર આદમી દાખિલ હુએ થે. (તલખીસ)

ઔરત કી કબ્રમેં ઉસકે મહરમ દાખિલ હોંગે. ઔરત કી કબ્ર મેં ઉસકા શૌહર ભી દાખિલ હો શકતા હૈ. અગર મહરમ યા શૌહર મવજુદ ન હો તો તબ ગૈર મહરમ દાખિલ હો શકતે હૈ.

મૈયત કો કબ્રમેં 'પાઈતાના' (પૈર) કી તરફ સે દાખિલ કરના સુન્નત હૈ. અબુ ઈસ્હાક સે રિવાયત હૈ કિ અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને યઝીદ (રઝી.)ને મૈયતકો પાઈતાના કી તરફસે કબ્રમેં દાખિલ કિયા ઔર કહાકી યે સુન્નત હૈ. (અબુદાઉદ)

મૈયત અગર ઔરત કી હૈ તો કબ્રમેં દાખિલ કરને કે વકત કબ્ર પર પર્દા કરના ચાહિયે. ઔર અગર મૈયત મર્દ કી હૈ તો પર્દા નહિં કરના ચાહીયે. ઈસ બારે મેં કઈ રિવાયતે આઈ હૈ.

મૈયત કો જબ કબ્ર મે દાખિલ કર દે તો કહે 'બિસ્મિલ્લાહી વઅલા મિલ્લતિ રસુલુલ્લાહ સલલલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ'.

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રઝિ.) સે રિવયાત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલલલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા જબ તુમ લોગ મૈયતકો કબ્ર મેં રખો તો કહો 'બિસ્મિલ્લાહી વઅલા મિલ્લતિ રસુલુલ્લાહ'. (અબુદાઉદ/નિસાઈ)

ઔર એક રિવાયતમેં 'બિસ્મિલ્લાહી વઅલા સુન્નતિ રસુલુલ્લાહ'. કહેનાભી આયા હૈ. મૈયત કો કબ્રમેં લિટાકર ઉસકો

કિબ્લાકી તરફ મુતવજ્જેહ (તરફ) કરેં ઔર કફનમે જો ગીરાહ (ગાંઠ) દિયાથા ઉસકો ખોલ દે. ફીર કચ્ચી ઈંટોં યા પાટીયા વગૈરા સે કબ્રકો બંદ કરેં. રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી લહદકો કચ્ચી ઈંટોસે બન્દ કી ગઇ થીં. ઇમામ નવ્વી ને મુસ્લિમ કી શરહમે લિખાહૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી લહદ નવ ઈંટોં સે બન્દ કી ગઇ થી.

જબ કબ્ર બંદ હો જાએ તો આહિસ્તા આહિસ્તા સબ લોગ દોનો હાથોંસે તીન તીન બાર મીટ્ટી દેં. આમિર ઇબ્ને રબીઆ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉસ્માન ઇબ્ને મજઊન (રઝિ.) કે જનાઝેકી નમાઝ પઢી ઔર ઉનકી કબ્ર પર આયે ઔર તીન બાર દોનો હાથોંસે ખળે હો કર મીટ્ટી દી (દારે કુત્ની)

મિટ્ટી ડાલતે વકત દુઆ વગૈરા પઢના કિસી સહીહ હદીસસે સાબિત નહી.

કબ્રકો કોહાને શુતુર (ઊંટકી ખૂંદ) કી તરહ બનાયે. ફીર કબ્ર પર પાની છીળકે. હઝરત જાબિર (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી કબ્ર પર એક મશક પાની છીળકા ગયા થા. ઔર જિસને પાની છીળકા થા વો હઝરત બિલાલ ઇબ્ને રિબાહ (રઝિ.) થે. સરકી તરફસે શુરૂઅ કરકે પેર તક પહોંચાયા. (બયહકી)

હઝરત ઉસ્માન (રઝિ) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ જબ દફનસે ફારિગ હોતે તો ઉસપર ઠેહરતે ઔર લોગોંસે ફરમાતે અપને ભાઇકે વાસ્તે દુઆએ મગ્ફિરત કરો ઔર ઉસકે લિયે સાબિત કદમ રહેને કા અલ્લાહ તઆલા સે સવાલ કરો ઇસ વાસ્તે કિ ઇસ વકત ઇસ સે સવાલ હોગા. (અબૂ દાવૂદ)

કબ્રકો જ્યાદા ઉંચી નહી બનાના ચાહિયે. રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી કબ્ર ઝમીન સે એક બાલિશ્ત ઉંચી બનાઇ ગઇ થી.

અબૂ હયાઝ અસદી (રઝી.) સે રિવાયત હૈ કિ વો કહેતે હૈ કિ હઝરત અલી (રઝી.) ને મુજસે કહાંકિ મૈં તુમકો ઇસ કામ પર ન ભેજું જિસ પર રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને મુઝકો ભેજા થા (વો કામ યે હૈ કિ) જહાં કહી કોઇ

તસ્વીર દેખના બસ ઉસે મીટા હી દેના, ઔર જહાં કોઇ બુલંદ કબ્ર દેખના બસ ઉસે બરાબર કર દેના. (મુસ્લિમ).

(૧૪) એહલે મૈયત કે યહાં ખાના ભેજને કા બયાન

અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને જાફર (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ જબ જાફરે તય્યાર (રઝિ.)કી શહીદ હોને કી ખબર આઇ (ગઝવએ મુત્આ) સે તો રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા જાફર કે એહલો અયાલ કે લીયે ખાના બનાઓ. ઇસ વાસ્તે કિ ઉનકો ઐસી ખબર મીલી હૈ જો ઉનકો ખાના બનાને સે રોકતી હૈ. (અબુ દાવુદ/ઇબ્ને માજા)

ઇસ હદીસસે માલુમ હુઆ કિ કરાબતમન્દો (સગેવાલે) ઔર પડોશીયોં કો ચાહીયે કિ મૌત કે દિન ખાના પકાકર એહલે મૈયત કે ઘર ભેજેં.

હઝરત જરીર ઇબ્ને અબ્દુલ્લાહ (રઝિ.) ફરમાતે હૈ કી હમલોગ મૈયત વાલોં કે પાસ જમા હોને ઔર ઉનકે લિયે ખાના બનાને ઔર ખાનેકો નીયાહત (નોહા ખ્વાની) કી એક કિસ્મ સમજતે થે. (ઇબ્ને માજા) (જૈસે મૈયત પર નોહા કરના હરામ હે ઇસી તરહ દફન કે બા'દ એહલે મૈયત કે યહાં લોગોં કા જમા હોના ઔર ખાના ખાનાભી હરામ હૈ.)

ઇસ હદીસસે માલુમ હુઆ કિ મૌત કે દિન દફનકે બાદ યા મૌત સે દૂસરે, તીસરે યા ચોથે દિન યા કિસી ઔર દિન એહલે મૈયતકા મૌતકી વજહસે ખાના પકાના ઔર એહલે બિરાદરી ઔર દોસ્ત વ અહબાબ કો ખિલાના હરામ ઔર નાજાઇઝ હે ઔર દૌરે જાહિલિય્યતકી રસ્મ હૈ.

(૧૫) તઅઝિયત (તસલ્લી દેને) કા બયાન

મુશીબત વાલોંકી તઅઝિયત કરના યા'ની ઉનકો શબ્રકી તલ્કીન કરના ઔર તસલ્લી દેના સુન્નત હૈ. તાઅઝિયતસે એહલે મુશીબતકે મગમુમ (ગમગીન) દિલોંકો તસલ્લી હોતી હૈ ઔર ઉનકો સબ્ર-વ-સુકુન હાસિલ હોતા હૈ ઔર તઅઝિયત

કરને વાલોં કો સવાબ મિલતા હૈ.

તઅઝિયત કે વાસ્તે કોઇ ખાસ અલફાઝ મુકર્રર નહિં હૈ, ઐસે અલફાઝ હોને ચાહિએ કી જિસસે રંજો - ગમ દૂર હો, ઔર સબ્ર-વ-તસલ્લી હાંસિલ હો. તઅઝિયત કે વકત મૈયત કે હક મેં દુઆ કરના ભી આયા હૈ.

હઝરત ફાતિમા (રઝિ.) કિસી સહાબી (રઝિ.) કે ઘર તઅઝિયત કે વાસ્તે ગઇ થી, જબ વાપસ આઇ તો રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કહાં ગઇ થી ? હઝરત ફાતિમા (રઝિ.) ને ફરમાયા ઉસકે ઘરવાલો કે પાસ ગઇ થી. ઉનકી મૈયત કે વાસ્તે મૈને દુઆએ રહમત કી ઔર ઉનકી તઅઝિયત કી (અબુ દાઉદ/મઅ ઔનીલ મઅબુદ)

રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અપની એક સાહબઝાદી કો જબ કે ઉનકા લડકા કઝા કર ગયા થા ઇસ તરહા તઅઝિયત ફરમાઇ હૈ કિ 'અલ્લાહ તઆલાહી કાથા જો ઉસને લિયા ઔર ઉસીકા હે જો ઉસને દિઆ ઔર ઉસકે નજદીક હર ચીઝકા વક્ત મુકર્રર હે. પસ સબ્ર કરના ચાહીયે ઔર સવાબ હાંસિલ કરના ચાહિયે (બુખારી/મુસ્લિમ).

(૧૬) કબ્રોં કી ઝિયારત કા બયાન

કબ્રોં કી ઝિયારત કરના મર્દો કે વાસ્તે સુન્નત હૈ (મુસ્લિમ) કબ્રોં કી ઝિયારત ઇસ ગર્જસે જાઇઝ હુઇ હે કિ કબ્રોં કો દેખકર ઇબ્રત હાંસિલ હો. અપની મૌત ઔર આખિરત યાદ આયે, આખિરત કે સામાન કા ખ્યાલ ઔર ફિક્ર પેદા હો ઔર અપને ઔર મુર્દો કે વાસ્તે દુઆએ ઇસ્તિગફાર કી જાએ.

હઝરત અનસ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા મેં તુમ્હે કબ્રોં કી ઝિયારતસે મના કરતા થા લેકિન અબ તુમ કબ્રોંકી ઝિયારત કરો ક્યુંકિ કબ્રોંકી ઝિયારત દીલકો નરમ કર દેતી હૈ. આંખસે આંસુ બહાતી હૈ, આખિરત કો યાદ દિલાતી હૈ.(મુસ્નદ અહમદ)

ઔરતો કે લીયે કબ્રો કી ઝિયારત કરના મના હૈ, આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને કબ્રોંકી ઝિયારત કેરને વાલી

ઔરતોં પર લઅનત કી હૈ (તિરમિઝી/ઇબ્ને માજા)

ઝિયારતે કબ્રકે વાસ્તે કોઇ ખાસ દિન યા ખાસ વકત મુકર્રર નહી હૈ. જબ ઔર જિસ વકત ચાહે દિનકો યા રાતકો ઝિયારત કે લિયે કબ્રસ્તાન જા સકતે હૈ. સાલિહીન કી કબ્રોં કી ઝિયારત કે વાસ્તે સફર કરના જાઇઝ નહિં હૈ, ક્યુંકિ અબૂહુરૈરહ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કિ કજાવે ન બાંધે જાએ, યા'ની સફર ન કિયા જાએ મગર તિન મસ્જિદોં કી તરફ મસ્જિદે હરમ, મસ્જિદે નબવી ઔર મસ્જિદે અકશા. (બુખારી/મુસ્લિમ)

(૧૭) કબ્રોં કી ઝિયારત કે આદાબ ઔર દુઆએં

બુરૈદહ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ લોગોં કો કબ્રસ્તાન મેં જાને કે વકત યે દુઆ પઢને કી તાકીદ ફરમાતે થે :

"અસ્સલામુ અલૈકુમ અહ્લદ્દિયારિ મીનલ મુઅમિનીના વલ મુસ્લિમીના વ ઇન્ના ઇન્શાઅલ્લાહુ બિકુમ લાહિકૂના નસઅલુલ્લાહ લના વ લકુમુલ્ આફિયહ" (મુસ્લિમ)

તર્જુમા :- મોઅમીન ઔર મુસ્લીમ ઘરાનેકે લોગો તુમ પર સલામ હો ઔર ઇન્શાઅલ્લાહ હમભી તુમસે મિલનેવાલે હૈ, હમ તુમહારે લીયે ઔર અપને લીયે અલ્લાહ સે આફીયત માંગતે હૈ.

ઇબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) સે રીવાયત હૈ, કી કહા ઉન્હોને ગુજરે રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ મદીનાકી કબ્રો પર તો ઉનકે સામને કીયા અપના ચહેરા ઔર ફરમાયા **"અસ્સલામુ અલયકુમ યા અહલલ કુબુરી યગફીરુલ્લાહ લના વલકુમ અનતુમ સલફુના વ નહનુ બીલ અસરી."**

તર્જુમા : - સલામ હૈ તુમ પર એ કબ્રવાલો અલ્લાહ બખ્શે હમકો ઔર તુમકો. તુમ હમારે પેશ ખેમા હો (પહેલે આ ગયે હો) હમ તુમ્હારે પીછે હૈ.

ઝિયારતે કબ્ર કે વકત ખડે ખડે દુઆ કરના ચાહિયે. બેઠકર દુઆ કરના સાબિત નહી હૈ ઔર હાથ ઉઠાકર દુઆ કરના સાબિત હૈ. હઝરત આઈશા (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ

રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ બકીઅ (જન્નતુલ બકીઅ - મદીનાકા કબ્રસ્તાન) મે તશરીફ લે ગયે ઔર દેર તક ખડે રહે ફિર તીન બાર દુઆ કે વાસ્તે હાથ ઉઠાયે (મુસ્લિમ)

ઝિયારતે કબ્ર કે વકત નિહાયત ઇખલાસ કે સાથ મુર્દો કી મગફેરત કે વાસ્તે દુઆ કરના ચાહિયે. અગર અરબીમેં દુઆ યાદ હોતો અચ્છી બાત હૈ વર્ના અપની ઝુબાન મે દુઆ કરેં.

ઝિયારતે કુબૂર કે વકત કબ્રકો સજદા કરના, ઉસકો બોસા દેના, ઉસસે મુઆનકા કરના, ઉસકા તવાફ કરના, ઉસકે સામને ઝુકના, ઉસ પર ચાદર ગીલાફ ચઢાના, ફુલ ચઢાના, મુર્દોસે મુરાદેં ઔર હાજતે માંગના યે સબ બાતેં હરામ ઔર ના જાઇઝ હૈ.

પયગમ્બરે ઇસ્લામ હઝરત મુહંમદ મુસ્તફા સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અપની ઉમ્મતકો જિતની તાકીદકે સાથ શિર્કીયાહ કામોંસે દૂર રહને કી હિદાયત ફરમાઇ થી અફસોસ હૈ આપકી નામ લેવા ઉમ્મત ઉસી કદર મુશ્રિકાના અકાઇદ વ આમાલમેં મુબ્તેલા હૈ ઔર અપને પયગમ્બરકી તમામ હિદાયતોં કો છોડ ચૂકી હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ને ખૂલે લફઝોંમે ફરમા દિયા કિ લોગો કાન ખોલકર સુનલો તુમસે પહલી ઉમ્મતકે લોગોંને અપને અંબિયા ઔર નેક લોગોં, અવલિયા, સાલેહિન કી કબ્રોં કો ઇબાદતગાહ (મસાજિદ) બના લિયા થા. ખબરદાર તુમ ન (ઉનકી તરહ) કબ્રોંકો મસાજિદ (ઇબાદતગાહ) બના લેના મેં તુમકો ઉસસે રોકતા હું (મુસ્લિમ)

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ને મર્ઝુલ મોત મેં યહુદ-વ-નસારા કે મુસરિકાના અમલ પર લાનત ફરમાઇ જિસસે મકસદ અપની ઉમ્મતકો ઉસ અમલ સે બચાના થા.

રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા અલ્લાહ તઆલા યહુદ-વ-નસારા પર લાનત ફરમાયે કિ ઉન્હોને અપને અંબિયા કિ કબ્રોંકો ઇબાદતગાહ બના લીયા (મુસ્લિમ).

એક ઔર રિવાયત મેં ફરમાયા ઉસ કૌમ (યા'ની યહુદ-વ-નસારા) પર અલ્લાહ તઆલા કા સખ્ત ગઝબ નાઝિલ હુઆ જિસને અપને નબીયોંકી કબ્રોકો સજદહ ગાહ બના લીયા. (મુસ્નદે અહમદ)

અપની કબ્ર કે મુતાઅલ્લિક ભી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અપની ઉમ્મતકો તંબીહ ફરમાયી (ખબરદાર કીયા) મેરી કબ્ર કો ઇદ મત બનાના (અબુ દાઉદ) યા'ની ઝિયારત કે લીયે ઇજતેમાઅ ન કરના જૈસા ઇદ પર ઇજતેમાઅ કરતે હો. શાહ વલીઉલ્લાહ મુહદ્દીસ દહેલ્વી (રહ.) ઇસ હદીસકી શરહમેં ફરમાતે હૈ કિ ઇસ ફરમાનસે દીનમેં તહરીફ (રદોબદલ) કે દરવાજે કો બંદ કરના મત્લૂબ (મકસદ) હૈ કિ યે ઉમ્મતભી યહૂદ ઔર નસારા કી તરહ અપને બુઝુર્ગો કી કબ્રોં કો હજ કી તરહ ઇદ હી ન બના ડાલેં (હુજ્જતુલ્લા હુલ બાલેગાહ, જિલ્દ-૨).

ઇસકે અલાવા આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અલ્લાહ રબ્બુલ આલમીનકી બારગાહમેં દુઆ ફરમાઈ "અય અલ્લાહ મેરી કબ્રકો વસ્ન (બુત) બનનેસે બચાઇયો (કિ ઉસકી પરસ્તિશ કી જાય). માલૂમ હુઆ કિ કિસી કબ્રકો ખાસ કાબિલે તઆઝીમ સમઝના ઉસે પત્થર કિ મૂર્તીયોંકી તરહ બુત બનાના ઔર સમઝના હૈ.

(૧૮) ઈસાલે સવાબકા બયાન

મેયત કે વાસ્તે દુઆ કરના ઔર દુઆ કા નફા ઉસકો પહોંચાના કુર્આન મજીદ ઔર અહાદીસે સહીહાસે સાબિત હૈ.

કુર્આનમેં હૈ કિ "ઔર જો લોગ ઉનકે બાદ આયે વોહ કહતે હૈ એ હમારે રબ બખ્શ દે હમકો ઔર હમરિ ઉન ભાઇયોંકો જો હમસે પહેલે ઈમાન કે સાથ ગુજર ગયે ઔર હમારે દિલોંમે ઈમાન વાલોં કે લિયે કિના ન ડાલ. એ હમારે રબ બેશક તુ મહેરબાન રહમવાલા હૈ "(સૂરહ હશ્ર આયત નં. ૧૦)

ઇસ આયત સે મૈયત કે વાસ્તે દુઆ કરના ઔર દુઆકા નફા પહોંચાના સાબિત હોતા હૈ.

ઝિંદોકી તરફસે મુર્દોંકે લિયે બેહતરીન તોહફા દુઆ હૈ.

અલ્લાહ કે રસુલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા જબ ઇન્સાન મર ગયા તો ઉસકા અમલ ખત્મ હો ગયા સિવાય તીન તરીકો કે, સદકએ જારીયા, વો ઇલ્મ જિસસે નફા ઉઠાયા જાએ ઔર સાલેહ ઔલાદ જો ઉસકે લિયે દુઆ કરે. (મુસ્લિમ)

ઇસી તરહ ઇબાદતે માલિયાકા ભી સવાબ મૈયતકો પહોંચાના અહાદીસે સહીહાસે સાબિત હૈ.

હઝરત આઇશા (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ એક શખ્સને રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે કહા કિ મેરી માં અચાનક મર ગઇ ઔર મેરા ગુમાન હે કિ અગર વો બાત કરતી (બાત કરનેકા મોકા મિલતા) તો વો સદકા કરતી તો અગર મેં ઉસકી તરફસે સદકા કરૂં તો ઉસકા સવાબ ઉસકો પહોંચેગા ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા. ''હાં''. (બુખારી/મુસ્લિમ)

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ એક શખ્સ ને રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે કહા કે મેરી માં વફાત કર ગઇ હે અગર મેં ઉસકી તરફસે સદકા કરૂં તો કયા ઉસકા સવાબ ઉસકો પહોંચેગા ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા. ''હાં''. ઉસ શખ્સને કહાકિ મેરે પાસ એક બાગ હે આપકો ગવાહ રખતાહું કિ મેંને ઉસ બાગકો અપની માંકી તરફસે સદકા કર દિયા. (બુખારી)

સઅદ બિન ઉબારહ (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ ઉન્હોંને રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે પૂછા કે મેરી માં કા ઇન્તિકાલ હો ગયા હૈ તો ઉનકે હક મેં કોનસા સદકા અફઝલ હોગા ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કિ ''પાની''. તો હઝરતસઅદ (રઝિ.) ને એક કૂવા ખૂદવાયા ઔર એલાન કરવા દિયા કિ યે ઉમ્મે સઅદ યા'ની સઅદકી માંકે સવાબ કે લિયે હૈ. (નિસાઇ)

માલી ઈબાદત કે ઈસાલે સવાબ કે વાસ્તે શરીઅત સે ન કોઈ ખાસ દિન મુકર્રર હે ઔર ન કોઈ ખાસ વકત. જબ ઔર જિસ વકત ચાહે મુર્દે કે વાસ્તે સદકા કરે ઔર ઉનકે લિયે દુઆ વ ઇસ્તિગફાર કરે. ઈસાલે સવાબ કે વાસ્તે તીસરે દિન યા દસવેં દિન યા ચાલીસવે દિન યા બરસીકે દિન યા કિસી ઓર દિન કો મખ્સૂસ કરના યા હફતા મે જુમેરાત કો મખ્સૂસ કરના કિતાબો સુન્નત સે સાબિત નહીં.

ઈબાદતે બદનિય્યાહ જૈસે તિલાવતે કુર્આન, નમાઝ, રોઝા, તવાફ, ઝિકો અઝકાર (તસ્બીહ) વગૈરાહ કા સવાબ મૈયતકો પહોંચના શરીઅત સે સાબિત નહીં.

સૂરહ બકરહકી આખરી આયતમેં અલ્લાહ રબ્બુલ આલમીન ફરમાતા હૈ

"અલ્લાહ તઆલા કિસી શખ્સપર ઉસકી તાકત સે બઢકર ઝિમ્મેદારીકા બોઝ નહી ડાલતા, હર શખ્સને જો નેકી કમાઇ હૈ ઉસકા ફલ ઉસીકે લિયે હે ઔર જો બદી (બુરાઇ) સમેટી ઉસકા વબાલ (અઝાબ) ઉસીપર હૈ....." (૨ : ૨૮૬)

ઔર જો સિવાયત ઈબાદતે બદનિય્યાહ કે સવાબ કે પહોંચનેકે બારે મે નકલકી જાતી હે વોહ સબકિ સબ ઝઈફ હૈ.

અલબત્તા મૈયતકી તરફસે હજ્જે બદલ ઔર રમઝાન કે છૂટે હૂએ રોઝે ઉસકે વાલી કે જીમ્મેં હૈ. જો ઉસે (વાલી કો) અદા કરના ચાહીયે.

કુર્આને પાક કી તિલાવત બહુત હી નેકી કા કામ હૈ ઔર ઉસકા બહોત અજરો સવાબ હૈ. બિલા સુબાહ અગર મરને વાલે કી અવલાદ વગૈરાહ કુર્આન પઢતે હૈં તો ફોત શુદા (મરને વાલે) કો સવાબ મિલતા હૈ કિ ઉસને અપની ઔલાદકો અચ્છી તરબિયત (તાલીમ) દી વો ઉસકે લિયે સદકએ જારીયાહ હૈ લેકિન મરને વાલે કે ઈસાલે સવાબ કે લિયે કિસી ઘર યા મસ્જિદમે લોગ ઇકટ્ઠે મીલ કર કુર્આને પાક પઢતે હૈ, એક એક સિપારહ હર એક કે હાથ મેં પકડા દિયા જાતા હૈ ઔર બસ ઘંટા દો ઘંટા મે કુર્આને પાક ખત્મ હો જાતા હૈ. યે તરીકા સુન્નતે નબવીસે સાબિત નહીં.

અલ્લાહકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ને દીન કે

હર મુઆમલેમેં હમારી રહેનુમાઇ ફરમાઇ હૈ ઔર હર વો ચીઝ જો જન્નત કે કરીબ ઔર જહન્નમસે દૂર કરતી હૈ ઉસ કે બારેમેં ઉમ્મતકો બતા દીયા હૈ.

સવાલ યે હૈ કિ કયા સહાબાએ કિરામ કે દૌરમેં કિસીભી ફૌત હોને વાલે (મરનેવાલે) કે લિયે કુર્આન ખ્વાની, જૈસેકિ આજકલ રિવાજ ચલ પડા હૈ, હુઇ ? કયા મસ્જિદે નબવી શરીફમેં અલ્લાહ કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ઔર આપકે સહાબી (રઝિ.) ને ઇસ તરહ બૈઠકર કુર્આનખ્વાની કિ? કયા કિસી હદીસ મેં ઉસકા સબુત હૈ? યા તારીખકી કિસી કિતાબમેં હી ઝિક્ર હૈ? અગર ઐસા નહી ઔર યકીનન ઐસા નહીં તો ફિર હમ ઐસા કયું કરેં? હર વો કામ બઝાહિર કિતનાહી અચ્છા કયું ન નજર આતા હો, જિસકા સબૂત કિતાબો સૂન્નતસે નહો ઉસસે દૂર રહેના હૈ ઔર યહી દીન હૈ.

(૧૯) તકસીમે મિરાસત

અગર મૈયતને વરસામે કુછ માલ છોળા હૈ તો સબસે પહલે ઉસકે ઝિમ્મા જો કર્ઝ હૈ ઉસે અદા કિયા જાએગા ઔર ફિર ઉસીસે તજહીઝ ઔર તકફીન કિયા જાએગા. ફિર શરીઅત કે મુતાબિક વસીયત કર્દા માલ કો અદા કિયા જાએગા. ઉસકેબાદ બકીયા (બચે હુએ) માલ કો વારિસો કે દરમ્યાન કિતાબ-વ-સુન્નત કે મુતાબિક તકસીમ કર દીયા જાએગા.

ઉમ્મતે મુસ્લિમ કો ચાહિયે કિ શરીઅત કે મુતાબિક મૈયત કે વારિસોં કે દરમ્યાન બટવારા કરનેમે કિસી કિસ્મકી તાખીર ઔર કોતાહી ન કરેં કયુંકિ ઇસકે બારેમેં સખ્ત વઇદ (ચેતવણી) આઇ હૈ.

આખિર મે અલ્લાહ રબ્બૂલ આલમીન સે દુઆ હૈ કિ હમ તમામ મુસ્લિમાનો કો હર મસાઇલમેં સુન્નતે નબવી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે મુતાબિક અમલ કરનેકી તૌફીક અતા ફરમાએ. (આમીન)

વઆખિરુ દઅવાના અનિલહમ્દુ લિલ્લાહી રબ્બિલ આલમીન.

★★★ ગુજારીશ ★★★

આ કિતાબ પઢવાવાળાને નમ્ર વિનંતી છે કે તેને તૈયાર કરવામાં જાણે અજાણે કોઈ ભૂલ રહી ગયેલ હોય તો અમને તેની જાણ કરશો જેથી નવી એડીશનમાં સુધારી શકાય અને અલ્લાહતઆલાથી દુઆ કરશો અલ્લાહ આપણી દરેકની ભુલચુક માફ કરે. આમીન.

આ કિતાબ તૈયાર કરવામાં જે કોઈએ પણ કોઈપણ પ્રકારની મદદ કરી છે અલ્લાહ તેને બહેતર બદલો બન્ને જહાનમાં આપે. આમીન.

આપના હાથમાં ઈસ્લામીક ઈન્ફોર્મેશન સેન્ટર-ભુજ તરફથી છપાયેલ ચોથી કિતાબ છે. ઈન્શાઅલ્લાહ અમારી નવી છપાવવામાં આવનાર કિતાબનું નામ છે "ગુનાહે કબીરા". જો આપ પણ આ કિતાબને છપાવવામાં અમને મદદરૂપ થવા માંગતા હો તો આપના તરફથી ૧૦,૨૦,૩૦ કે તેનાથી વધુ કિતાબો છપાવી આ નેકીના કામમાં અમને મદદરૂપ બની શકો છો. કિતાબો છપાવવા સંસ્થાના સરનામે અથવા મો. નં. ૯૮૭૯૬ ७११२३ અને ७८७४६ ૫४११३ પર સંપર્ક કરવો. જઝાકલ્લાહ ખૈર.

નમાઝે જનાઝામેં સૂરહ ફાતિહા

(૧) ઉબાદા બિન સામિત (રઝિ.) સે રિવાયત હૈ કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "જીસ શખ્સને સૂરહ ફાતિહા ન પઢી ઉસકી નમાઝ નહી હુઇ." (બુખારી/તીર્મીજી)

(૨) તલ્હા બિન અબ્દુલ્લાહ (રઝિ.) કહેતે હૈ કિ મેને હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) કે પીછે એક જનાઝેકી નમાઝ પઢી આપને સૂરહ ફાતિહા પઢી ઔર કહા કી તુમ જાન લો કિ યહ સુન્નત હૈ. (બુખારી/મુસ્લિમ)

(૩) ઉમ્મે શરીફ અન્સારીયાહ (રઝિ.) કહેતી હૈકિ નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને હમકો નમાઝે જનાઝામે સૂરહ ફાતિહા પઢનેકા હુકમ દિયા. (ઇબ્ને માજા)

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમા નિર્રહીમ

કુલ્લુ મન અલૈહા ફાનિંવ વ યબ્કા વજ-હુ રબ્બિક
ઝુલ જલાલિ વલઈકરામ (સૂર : અર રહેમાન ૨૬-૨૭)

તર્જુમા : હર ચીઝ જો ઈસ જમીનમે હૈ ખત્મ હોનેવાલી હૈ ઔર બાકિ રહેગી ફકત તેરે રબકી ઝાત, બુઝુર્ગીવાલી ઔર એહસાન કરને વાલી.

ઈન્સાન મરનેવાલા હૈ ઔર મરનેકે બાદ ઉસે યકીનન અલ્લાહકો પૂરી ઝીદગીકા હિસાબ દેના હૈ. ઉસે ચાહિયે કિ આખિરતકી તૈયારી કરે. સિર્ફ અલ્લાહકે આદેશોં ઔર પ્યારે રસૂલકી સુન્નત કે મુતાબિક ઝિંદગી ગુજારે યહાં તકકિ ઉસકા ખાત્મા બિલ ખૈર હો.

મરનેવાલા જબ મરજાતા હૈ તો દૂસરે મુસલમાનોં પર ઝિમ્મેદારી આયદ હોતી હૈ કિ પ્યારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી સુન્નતોંકે મુતાબિક ઉસકા કફન દફન કરે. ઔર શુરૂ સે લેકર આખિર તક કોઈ શિર્ક બિદઆતકા કામ ન કરે.

લેકિન દુઃખકી બાત હૈ કિ આજકલ સકરાત સે લેકર જનાઝાકી નમાઝ, કફન, દફન, તાઝિયત, તકસીમે વિરાસત વગૈરા વગૈરા કામ સુન્નતકે મુતાબિક અદા કરને કે બદલે શિર્ક બિદઆતસે લથ પથ રસ્મો રિવાજસે કિયે જાતે હૈ. ગુજરાતી ઝબાનમે કોઈ કિતાબ મંઝરે આમ પર નઝર નહી આતી જો આમ મુસલમાનોં કો ઈન્સાનકે બનાયે હૂએ રીતરીવાજ ઔર મસ્લક સે ઉંચા ઉઠા કર ખાલીસ સુન્નતકે મુતાબિક અપને મુર્દોકો કફન દફન વગૈરા કરનેકી રાહ દિખલાએ. ઈસ કમીકો પૂરા કરનેકે લિયે હમને મુસલમાનોંકી ભલાઈકી નિયતસે ઈસ કિતાબચેકો સાયે કરવાયા હૈ તાકિ વોહ મરનેવાલેકા કફન દફન, નમાઝે જનાઝા વગૈરા બિલ્કુલ પ્યારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે હુકમ, ઈર્શાદ ઔર સુન્નતકે મુતાબિક કરે ઔર ઈસ બારેમેં મૌજુદા દૌર મેં પાયે જાનેવાલે ગૈરઈસ્લામી તરીકે ઔર રસ્મોકો છોડ દે.

તાદાદે ઈશાઅત : ૧૦૦૦ • તારીખે ઈશાઅત : ૦૧-૦૮ ૨૦૧૩ • હદીયા : 10-00